C/2025/101

2025.1.10.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

A költségvetési átláthatóság erősítése részvételen alapuló költségvetés-tervezés révén az EU-ban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(C/2025/101)

Előadó: **Elena-Alexandra CALISTRU**

Közgyűlési határozat:	2024.1.18.
Jogalap:	eljárási szabályzat 52. cikk (2) bekezdés
Illetékes szakbizottság:	Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió
Elfogadás a szekcióülésen:	2024.10.11.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2024.10.23.
Plenáris ülésszak száma:	591.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	174/1/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB elismeri, hogy a költségvetési átláthatóság és a részvételen alapuló költségvetés-tervezés döntő szerepet játszik a demokratikus folyamatok megerősítésében és az uniós intézményekbe vetett bizalom építésében. Az EGSZB elismeri, hogy az EU jelenleg is elkötelezett ezen elvek mellett, ugyanakkor jelentős fejlesztési és szabványosítási lehetőségeket azonosít a tagállamokban.

1.2. Az EU-nak közös keretet kell létrehoznia a többéves pénzügyi keretből finanszírozott valamennyi program költségvetési átláthatóságára vonatkozóan. Ennek a keretnek: a) meg kell határoznia a költségvetési átláthatóságra vonatkozó, valamennyi tagállamra alkalmazandó egyértelmű normákat és iránymutatásokat; b) új szabályok bevezetése helyett a mechanizmusokra és a bevált gyakorlatokra kell helyeznie a hangsúlyt; valamint c) biztosítania kell a jelentéstétel következetességét és a költségvetési információk hozzáférhetőségét a különböző uniós alapokban és programokban. Emellett az EU-nak ösztönöznie és támogatnia kell a tagállamokat abban, hogy jó minőségű adatkészleteket tegyenek közzé költségvetésükről és az európai alapok felhasználásáról, mivel ez bármilyen uniós szintű költségvetési átláthatósági platform sikeréhez elengedhetetlen.

1.3. Az EU-nak elő kell mozdítania és támogatnia kell a részvételen alapuló költségvetés-tervezési kezdeményezéseket, különösen helyi és regionális szinten, ahol azok a leghatékonyabbnak bizonyultak. Ez a következőket foglalja magában: a) iránymutatás és erőforrások biztosítása a részvételen alapuló költségvetés-tervezési folyamatok végrehajtásához; b) az ismeretek és a bevált gyakorlatok tagállamok közötti megosztásának ösztönzése; valamint c) részvételi elemek beépítése az uniós szintű költségvetés-tervezési folyamatokba, adott esetben oly módon, hogy a szervezett civil társadalmat bevonják például a kohéziós politika finanszírozási döntéseibe.

1.4. Az EU-nak fejlesztenie és támogatnia kell a digitális platformok használatát a költségvetési átláthatóság és a polgári szerepvállalás fokozása érdekében. Ez a következőket foglalja magában: a) felhasználóbarát, az egész EU-ra kiterjedő digitális platform létrehozása a költségvetési információkhoz való hozzáférés és azok megértése céljából; b) az adatelemzés és a mesterséges intelligencia felhasználása a költségvetési adatok mélyebb megismerése és a döntéshozatal javítása érdekében; valamint c) annak biztosítása, hogy ezek a digitális eszközök egyszerűsítsék az összetett információkat anélkül, hogy túlzottan leegyszerűsítenék vagy populista módon közelítenék meg azokat.

1.5. Az EGSZB azt javasolja, hogy az uniós intézmények erősítsék meg a költségvetési átláthatósággal és a részvételen alapuló költségvetés-tervezéssel kapcsolatos kezdeményezések meglévő felügyeleti és értékelési eljárásait. Ez a következőket foglalja magában: a) független felügyeleti szervek felhatalmazása az államháztartás nyomon követésére és ellenőrzésére; b) megbízható hatásvizsgálati és visszajelzési mechanizmusok végrehajtása az átláthatósági és részvételi kezdeményezések tekintetében; valamint c) az átláthatósági normák és gyakorlatok rendszeres felülvizsgálata és naprakésszé tétele az értékelés eredményei alapján. Az EGSZB hangsúlyozza az Európai Számvevőszék jelentőségét ebben a folyamatban, és ajánlja, hogy erősítsék meg szerepét a költségvetési átláthatóság előmozdításában.

1.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy kiemelten kell kezelni azokat az erőfeszítéseket, amelyek célja a közvélemény figyelmének és szerepvállalásának növelése a költségvetési kérdésekben. Ez a következőket foglalja magában: a) átfogó oktatási és figyelemfelkeltő kampányok végrehajtása a költségvetési átláthatóságról és a részvételen alapuló költségvetés-tervezésről; b) képzési és kapacitásépítési programok biztosítása köztisztviselők és civil társadalmi szervezetek számára; valamint c) a fiatalok és a jövőbeli vezetők aktív bevonása a fiskális átláthatóságba és a részvételi folyamatokba.

1.7. Az EGSZB biztosítani kívánja, hogy a költségvetési átláthatóságra és a részvételen alapuló költségvetés-tervezésre irányuló kezdeményezések támogassák az alapvető uniós célkitűzéseket, és összhangban legyenek azokkal, beleértve a következőket: a) az EU esetleges bővítésére való felkészülés átlátható költségvetési gyakorlatokkal; b) egyensúly megteremtése az energiafüggetlenségi célok és a zöld megállapodás kötelezettségvállalásai között egyértelmű és részvételen alapuló költségvetés-tervezési folyamatok révén; c) az uniós költségvetés mintegy egyharmadát kitevő kohéziós politika átláthatóságának és hatékonyságának növelése; valamint d) az EU fenntartható versenyképességének támogatása átlátható innovációfinanszírozás és gazdasági döntéshozatal révén.

1.8. Az EGSZB ösztönözni kívánja a költségvetési átláthatósággal és a részvételen alapuló költségvetés-tervezéssel kapcsolatos fokozott együttműködést és tudásmegosztást az uniós tagállamokban az alábbiak révén: a) a bevált gyakorlatok és a sikeres modellek megosztására irányuló uniós szintű programok elősegítése; b) a regionális együttműködések támogatása az átláthatósággal kapcsolatos közös kihívások kezelése érdekében; valamint c) a meglévő és a kialakulóban lévő demokráciák közötti partnerségek előmozdítása a költségvetési átláthatósági gyakorlatok megerősítése érdekében.

1.9. Ezen ajánlások végrehajtásával az EU jelentősen javíthatja a költségvetési átláthatóságot és a részvételen alapuló költségvetés-tervezési gyakorlatokat a tagállamokban. Ezek az erőfeszítések hozzájárulnak a polgárok bizalmának növeléséhez, az állami források hatékonyabb felhasználásához és a demokratikus folyamatok megerősítéséhez a képviseleti demokrácia meglévő keretén belül. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ezek az intézkedések az EU jelenlegi irányítási struktúráinak kiegészítésére és javítására, nem pedig azok felváltására irányulnak, ami végső soron elkötelezettebb és tájékozottabb polgárokhoz, valamint jobban reagálni tudó és elszámoltathatóbb intézményekhez vezet.

2. **Háttér és általános megjegyzések**

2.1. A költségvetési átláthatóság és a részvételen alapuló költségvetés-tervezés a jó kormányzás kritikus elemei, amelyek erősítik a képviseleti demokrácia struktúráit kiegészítő demokratikus folyamatokat.

2.2. E vélemény alkalmazásában:

— a költségvetési átláthatóság azt jelenti, hogy a kormányzat nyitott a pénzügyi információk közzétételére. Ez magában foglalja a költségvetési adatok hozzáférhetővé tételét a nyilvánosság számára, az államháztartási bevételekről és kiadásokról szóló világos és átfogó jelentések készítését, valamint a pénzügyi döntések átláthatóságának biztosítását,

— a részvételen alapuló költségvetés-tervezés olyan demokratikus folyamat, amely során a polgárok közvetlenül döntenek arról, hogyan osszák el az állami költségvetés egy részét. Ez lehetővé teszi a közösségi részvételt a költségvetési döntésekben, biztosítva, hogy a közpénzeket oly módon költsék el, amely tükrözi a lakosság prioritásait.

2.3. Annak ellenére, hogy az EU elkötelezett az átláthatóság mellett, a többéves pénzügyi keret különböző kiadási területein (pl. mezőgazdaság, kohéziós politika) jelentős eltérések mutatkoznak a költségvetési átláthatóság terén. Nemcsak a közvetlenül az EU által kezelt alapok és a megosztott irányítás alá tartozó alapok között vannak jelentős különbségek, hanem az eszközökön és a szinteken belül is. A kohéziós politika esetében például uniós szinten két olyan platform létezik, amely széles körű átláthatósági eszközöket kínál a kiadások nyomon követésére: a Cohesiondata ([1]) és a Kohesio ([2]) szinte valós időben követi nyomon a kiadásokat, de eltérő részletességgel, a tagállami szinten gyűjtött adatoktól is függően. Ugyanakkor a helyreállítási és rezilienciaépítési eredménytábla ([3]) nem valós idejű adatokat, hanem csak utólagos pillanatképet nyújt a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz kiadásairól, mivel teljesítményalapú, így a jelentéstételt mérföldkövek és célok eléréséhez köti.

2.4. Az EU már számos elszámoltathatósági mechanizmust alkalmaz, többek között a költségvetés végrehajtásának felülvizsgálatára irányuló mentesítési eljárást, a partnerség elvét a polgárok és a civil társadalom bevonására az uniós alapok tervezésébe, valamint a polgári vitacsoportokat, hogy a polgárok beleszólhassanak a költségvetési kérdésekbe. Ez utóbbi különösen nagy hangsúlyt fektet a fiatalok részvételére, és célja, hogy a testületi tagok egyharmada fiatalokat képviseljen. Ezek a meglévő eszközök alapot biztosítanak a költségvetési átláthatóság és a részvételi folyamatok uniós szintű fokozásához.

2.5. Az EU-ban a részvételen alapuló költségvetés-tervezést már különböző szinteken végrehajtották. A leghatékonyabbnak helyi szinten bizonyult, ahol döntéshozatali eszközként és oktatási lehetőségként is szolgál a polgárok számára. Bár az Európai Parlament és egyes tagállamok kísérleteztek ezzel a megközelítéssel, a gyakorlatok Unió-szerte igen eltérőek. Egyes országokban a részvételen alapuló költségvetés-tervezés jól működik és beépült az irányítási struktúrákba, míg más országokban továbbra is marginális. Ez a változatos helyzet – különösen szubnacionális szinten – rávilágít arra, hogy az EU-ban a költségvetési átláthatóság és a részvételen alapuló költségvetés-tervezés átfogó és integrált megközelítésére van szükség, amelynek célja a nyilvánosság részvételének, átláthatóságának és elszámoltathatóságának növelése a költségvetési folyamatokban.

2.6. Fontos elismerni a részvételen alapuló költségvetés-tervezés különböző szintjeit, a helyitől az uniós szintig. E gyakorlatok kiterjesztése során az EGSZB és a szervezett civil társadalom döntő szerepet játszik a hatékony és inkluzív részvétel biztosításában. Szakértelmük és meglévő hálózataik segíthetnek áthidalni a szakadékot a polgárok és az uniós szintű döntéshozatali folyamatok között. Uniós szinten olyan modellek kidolgozására kell ösztönöznünk ezeket a szervezeteket, amelyek a folyamat integritásának megőrzése mellett szorgalmazzák a széles körű, érdemi részvételt.

3. **Általános megjegyzések és ajánlások**

3.1. Az európai demokratikus intézmények előtt álló kihívások fényében az átláthatósági és részvételi kezdeményezések lehetőséget kínálnak a bizalom helyreállítására. Az EGSZB a civil társadalom és az uniós intézmények között kulcsfontosságú hídszerepet tölthet be ebben a folyamatban. A szervezett civil társadalom költségvetési vitákba való aktív bevonásával és annak egyértelmű bemutatásával, hogy hozzájárulásuk hogyan alakítja a döntéseket, egy befogadóbb és jobban reagálni tudó EU-t hozhatunk létre.

3.2. Az EGSZB amellett érvel, hogy az irányítási szinttől függetlenül közös keretet kell kidolgozni a többéves pénzügyi keretből finanszírozott valamennyi program költségvetési átláthatóságára vonatkozóan. A költségvetési átláthatóság közös kerete segíthetne annak biztosításában, hogy valamennyi uniós tagállam hasonló normákkal és iránymutatásokkal rendelkezzen a költségvetési átláthatóságra vonatkozóan. Ez hozzájárulhatna a közkiadások átláthatóságának és elszámoltathatóságának növeléséhez, valamint az adókijátszás és a korrupció kockázatának csökkentéséhez.

3.3. A költségvetés átláthatóságára vonatkozó legutóbbi felmérés (2023) rámutat arra, hogy az EU-ban nem kielégítőek a költségvetési átláthatóságra és a részvételen alapuló költségvetés-tervezésre vonatkozó jogszabályi keretek és felügyeleti mechanizmusok. Az EGSZB azt javasolja, hogy jogszabályok révén hozzanak létre egységes, uniós szintű normákat, amelyek az uniós források felhasználási helyétől függetlenül következetes átláthatóságot biztosítanak. Támogatja továbbá, hogy a meglévő független költségvetési intézményeket felhatalmazzák az államháztartás felügyeletére és ellenőrzésére, ahelyett, hogy új bürokratikus rétegeket hoznának létre. Ezeket az intézkedéseket a költségvetési folyamat különböző szakaszaihoz (tervezés, végrehajtás, audit) kell igazítani, amelyek más-más részvételi megközelítést igényelnek. Az EGSZB azt ajánlja, hogy minden egyes szakaszhoz külön eszköztárat dolgozzanak ki, így gondoskodva a polgárok tényleges szerepvállalásáról a teljes költségvetési ciklus során. Ezen intézkedések célja az uniós országok átláthatósági gyakorlatai közötti jelenlegi egyenlőtlenségek felszámolása és az általános költségvetési elszámoltathatóság megerősítése.

([1]) Cohesiondata.
([2]) Kohesio.
([3]) Helyreállítási és rezilienciaépítési eredménytábla.

3.4. A nyilvánosság költségvetés-tervezésben való részvételének növelése elengedhetetlen az átláthatóság megvalósításához. A részvételen alapuló költségvetés-tervezés hatékony eszköz, amely növelheti a közkiadások átláthatóságát és elszámoltathatóságát. Az EU több tagállamot ösztönözhetne a részvételen alapuló költségvetés-tervezés elfogadására, és támogatást nyújthatna azoknak, amelyek már alkalmazzák azt.

3.5. A polgárok és a szakemberek számára egyaránt nehezen érthető, összetett uniós költségvetések jelentette kihívás kezelése érdekében erőfeszítéseket kell tenni a költségvetési információk egyszerűsítésére és egyértelművé tételére. Ez magában foglalhatja felhasználóbarát összefoglalók és ábrák készítését a költségvetési adatokról, valamint olyan oktatási források biztosítását, amelyek segítik a polgárokat az uniós pénzügyek jobb megértésében. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az olyan weboldalak, amelyek azt taglalják, hogy a polgárok és a vállalkozások miként használhatják fel az uniós forrásokat, lehetőleg gyakran ismételt kérdések (GYIK), eszköztárak és más elérhető formátumok segítségével szisztematikusan hivatkozzanak a finanszírozással és az uniós költségvetés átláthatóságával kapcsolatos forrásokra.

3.6. Az EGSZB azt javasolja, hogy a közkiadások elszámoltathatóságának javítása érdekében dolgozzanak ki egy uniós szintű digitális platformot a költségvetési átláthatóságra vonatkozóan. Ez a felhasználóbarát platform integrálná az eddigi erőfeszítéseket, és valós idejű hozzáférést biztosítana a költségvetési adatokhoz, a közbeszerzések részleteihez és a projekteredményekhez. A civil technológiai szervezetekkel, a civil társadalommal és a magánszektorbeli partnerekkel való együttműködés révén a platform mozgósíthatja a szakértelmet annak érdekében, hogy vonzó és hatékony eszközöket hozzon létre. Az adminisztratív terhek minimalizálása érdekében az adatokat közvetlenül a meglévő rendszerekből kellene kinyernie, ahelyett, hogy további jelentéstételt írna elő a tagállamoktól. Egy ilyen platform jelentősen javítaná az uniós pénzügyi információkhoz való nyilvános hozzáférést és ezen információk megértését.

3.7. Annak érdekében, hogy ezek az eszközök hatást fejtsenek ki, kulcsfontosságú az érdekelt felek bevonása. Az EU ösztönözheti az érdekelt felek bevonását azáltal, hogy a nagyközönség és a civil társadalmi szervezetek tagjai számára lehetővé teszi, hogy részt vegyenek a költségvetési folyamatban és hozzászóljanak a költségvetési politikákhoz. Ennek kiegészítenie, nem pedig felváltania kellene a civil társadalom képviseleti szervezeteivel folytatott hivatalos konzultációs folyamatokat. Fontos, hogy a szervezett civil társadalom bevonása minimumkövetelmény legyen a költségvetési prioritások meghatározásakor.

3.8. A többéves pénzügyi keretből származó forrásokat kezelő szinteken alkalmazott köztisztviselők, valamint a civil társadalmi szervezetek számára nyújtott képzés és kapacitásépítés hozzájárulhat a költségvetési átláthatóság és elszámoltathatóság növeléséhez. Az EU képzési és kapacitásépítési programokkal segíthetné a köztisztviselőket és a civil társadalmi szervezeteket abban, hogy megértsék a költségvetési átláthatóság fontosságát és hatékony végrehajtásának módját.

3.9. A lakosság tudatosságának és szerepvállalásának alacsony szintje jelentősen akadályozza a tényleges költségvetési átláthatóságot és a részvételen alapuló költségvetés-tervezést. Sokakat nem tájékoztatnak a részvételhez való jogukról vagy arról, hogy hogyan férhetnek hozzá a költségvetési információkhoz. Valamennyi nagy alap keretében jelentős támogatást kell nyújtani átfogó oktatási és figyelemfelkeltő kampányok megvalósításához a civil társadalommal közösen, valamint kapacitásépítési programokhoz, amelyek keretében kormányzati tisztviselők és köztisztviselők ismerhetik meg az átláthatóság és a polgári szerepvállalás bevált gyakorlatait. Ezeknek a kampányoknak nemcsak a polgárokat, hanem a vállalkozásokat is meg kell célozniuk, elismerve az uniós gazdasági környezet kulcsfontosságú érdekelt feleiként betöltött szerepüket.

3.10. Az EU-nak prioritásként kell kezelnie a fiatalok bevonását a részvételen alapuló költségvetés-tervezési folyamatokba, mivel ők a jövő érdekelt felei és döntéshozói. Ez úgy érhető el, ha ifjúságbarát digitális platformokat és eszközöket fejlesztenek ki a részvételen alapuló költségvetés-tervezéshez, célzott tájékoztatási és figyelemfelkeltő kampányokat folytatnak a fiatalok tájékoztatása és bevonása érdekében, valamint együttműködnek az ifjúsági szervezetekkel és oktatási intézményekkel a fiatalok részvételének előmozdítása érdekében. Konkrét lépésként az EU fontolóra vehetné egy olyan program kísérleti jellegű kipróbálását, amelyben a fiatalok ifjúsági szervezeteken keresztül döntenek a vonatkozó költségvetés egy kis százalékáról.

4. **Részletes megjegyzések és ajánlások**

4.1. Bár számos innovatív eszköz létezik a költségvetési átláthatóság és a részvételen alapuló költségvetés-tervezés terén, ezek gyakran széttagoltak, és nem terjedtek el széles körben az EU-ban. Nagyobb koordinációra és támogatásra van szükség a civil technológiai kezdeményezések tekintetében. Ez olyan rendezvényeken keresztül érhető el, amelyek összehozzák a technológiai szakértőket, a kormányzati tisztviselőket és a civil társadalmat, hogy megoldásokat dolgozzanak ki a költségvetési átláthatóságra és a nyilvánosság bevonására. Ugyanakkor a tagállami vagy uniós szintű hatékony platformok, például az opencoesione.it ([4]) és a cohesiondata.ec.europa.eu ([5]) szabvánnyá válhatnának és azzá is kellene válniuk.

([4]) OpenCoesione.
([5]) Cohesiondata.

4.2. Számos kormány nem használja ki teljes mértékben az adatelemzést és a mesterséges intelligenciát a költségvetési átláthatóság és a részvételen alapuló költségvetés-tervezés fokozása érdekében. Ezek a technológiák mélyebb betekintést nyújthatnak a költségvetési adatokba, és javíthatják a döntéshozatalt. Mivel további lépéseket kell tenni a digitális megállapodás érdekében, ennek a területnek az elsők között kell integrálnia a fejlett adatelemzést és a mesterséges intelligenciát. Az adatelemzések segítségével betekintést nyerhetünk a kiadási mintázatokba, előre jelezhetjük a költségvetési eredményeket, és azonosíthatjuk a lehetséges problémákat. A mesterséges intelligencián alapuló eszközök felhasználhatók nagy adathalmazok elemzésére, anomáliák felderítésére és a költségvetési előirányzatok javítására.

4.3. Az uniós tagállamok között továbbra is korlátozott a határokon átnyúló együttműködés és tudásmegosztás a költségvetési átláthatósággal és a részvételen alapuló költségvetés-tervezéssel kapcsolatban. Az EGSZB azt javasolja, hogy a többéves pénzügyi keret által finanszírozott programok keretében, az egész EU-ra kiterjedő kezdeményezések vagy regionális partnerségek révén növeljék az ilyen együttműködés lehetőségeit. Ezeknek az erőfeszítéseknek elő kell segíteniük a bevált gyakorlatok cseréjét és a közös megoldások kidolgozását a közös átláthatósági kihívásokra. Különös hangsúlyt kell fektetni az ifjúsági szervezetek és a fiatal vezetők közötti, határokon átnyúló együttműködés támogatására ezen a területen, Unió-szerte biztosítva a következő generáció aktív részvételét a költségvetési átláthatóság és a részvételen alapuló költségvetés-tervezés előmozdításában.

4.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy számos átláthatósági és részvételen alapuló költségvetés-tervezési kezdeményezés nem rendelkezik megbízható értékelési és nyomonkövetési mechanizmusokkal, ami megnehezíti hatékonyságuk felmérését és a szükséges fejlesztések elvégzését. Ennek orvoslása érdekében olyan átfogó nyomonkövetési keretek bevezetését javasolja, amelyek rendszeres hatásvizsgálatokat és nyilvános visszajelzési csatornákat is magukban foglalnak. Ezek az intézkedések megkönnyítenék e kezdeményezések folyamatos fejlesztését, biztosítva azok folyamatos hatékonyságát és reagálóképességét. Az EGSZB a költségvetési elszámoltathatóság biztosításához kiemelten fontosnak tartja a Számvevőszéket és a mentesítési eljárást, és ajánlja, hogy ezt a folyamatot részletesebben vizsgálják meg, és tegyék hozzáférhetőbbé a költségvetési átláthatóság növelésének kontextusában.

A legfontosabb uniós politikai szempontok integrálása

4.5. A többéves pénzügyi keret meghatározza az EU hosszú távú kiadási prioritásait és előirányzatait, mivel egyszerre korlátozza és elő is segíti a költségvetési átláthatóságot és a részvételen alapuló költségvetés-tervezést. Az EGSZB támogatja, hogy a költségvetési átláthatósági eszközöket hangolják össze a többéves pénzügyi keret stratégiai prioritásaival, és ezt használják a szóban forgó elvek érvényesítésének fő kereteként. Ez az összehangolás segíthet az átláthatósági kezdeményezések finanszírozásának és intézményi támogatásának biztosításában, miközben gondoskodhat róla, hogy a következő többéves pénzügyi keret a legmagasabb fokú átláthatóságot és részvételt foglalja magában. Az EGSZB hangsúlyozza a szervezett civil társadalom bevonásának fontosságát a többéves pénzügyi keret előkészítésébe, olyan strukturált konzultációk révén, mint amilyeneket a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz esetében alkalmaztak.

4.6. A régiók közötti egyenlőtlenségek csökkentése szempontjából döntő fontosságú kohéziós politikát a növekvő populizmus és az uniós bürokráciával szembeni kritikák közepette vizsgálat alá vették. Az EGSZB úgy véli, hogy az átláthatóság és a részvételi gyakorlatok fokozása erősítheti a kohéziós politika pozícióját a többéves pénzügyi keretben. Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy a kohéziós alapok elosztása átlátható módon, egyértelmű kritériumok és az eredményekről szóló nyilvános jelentéstétel mellett történjen, ugyanakkor a részvételen alapuló költségvetés-tervezési folyamatokat is beépítsék a finanszírozási döntésekbe. Azáltal, hogy bevonja a helyi közösségeket a források elosztásának meghatározásába, az EU előmozdíthatja a kohéziós politika jobb megértését és támogatását, ellensúlyozva a kritikákat és megerősítve e politika jelentőségét a regionális egyenlőtlenségek kezelésében. Az EGSZB elismeri, hogy a részvételen alapuló költségvetés-tervezés végrehajtása során figyelembe kell venni a decentralizáció tagállamonként eltérő szintjeit. A megközelítéseknek elég rugalmasnak kell lenniük ahhoz, hogy kezelni tudják ezeket a különbségeket, ugyanakkor továbbra is elő kell mozdítaniuk az átláthatóságot és a polgárok szerepvállalását a kormányzás minden szintjén.

4.7. Ukrajna, Moldova és a nyugat-balkáni országok 2030-ig történő esetleges csatlakozása jelentős hatással lesz az EU pénzügyi környezetére. Az EGSZB átlátható költségvetési gyakorlatokat szorgalmaz a bővítésre való felkészülés érdekében, támogatva a tagjelölt országokat a költségvetési átláthatóságra és a részvételen alapuló költségvetés-tervezésre vonatkozó uniós normák elfogadásában. A többéves pénzügyi keretet és a kohéziós politikát átlátható módon, a civil társadalom bevonásával kell kiigazítani, hogy az megfeleljen a jövőbeli új tagállamok pénzügyi szükségleteinek. Emellett a tagjelölt országokból származó fiatalok e megbeszélésekbe való aktív bevonása előmozdíthatja az átláthatóság kultúráját a jövőbeli vezetők körében, biztosítva a zökkenőmentes integrációt és az ezen elvek melletti hosszú távú elkötelezettséget.

4.8. Az Ukrajna elleni orosz háború miatt most még nagyobb szükség van az energiafüggetlenségre, ami potenciálisan ellentétes lehet a zöld megállapodás kötelezettségvállalásaival. Az EGSZB úgy véli, hogy az átlátható költségvetés-tervezés segíthet egyensúlyt teremteni ezen egymással versengő prioritások között. Az EU-nak egyértelműen ismertetnie kell, hogy miként tervezi elérni az energiafüggetlenséget és a zöld megállapodás célkitűzéseit, biztosítva a nyilvánosság részvételét ezekben a kritikus döntésekben. Az energetikai infrastruktúrába történő beruházásoknak átláthatónak kell lenniük, és összhangban kell lenniük a hosszú távú fenntarthatósági célokkal, miközben meg kell hallgatni az ifjúsági szervezetek és a klímaaktivisták fenntartható beruházásokkal és költségvetési gyakorlatokkal kapcsolatos nézeteit is.

4.9. Enrico Letta „Much More Than a Market" [Jóval több mint piac] című jelentése hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az EU versenyképessége az innováció, a termelékenység és a gazdasági stabilitás révén fennmaradjon. E célok eléréséhez kulcsfontosságúak az átlátható költségvetési politikák és gyakorlatok. Az EGSZB támogatja az innovációfinanszírozás átlátható elosztását és a részvételen alapuló költségvetés-tervezés alkalmazását a gazdasági döntéshozatalban. Ennek a megközelítésnek köszönhetően a közvélemény jobban megértheti és nagyobb mértékben támogathatja a versenyképességi kezdeményezéseket, és megerősödhet a kapcsolódó szakpolitikák legitimitása és hatékonysága is. Az EGSZB elismeri továbbá az EU versenyképességéről szóló Draghi-jelentés kiegészítő megállapításait, amelyek még inkább hangsúlyozzák, hogy az EU gazdasági rezilienciájának és innovációs kapacitásának fokozása érdekében átlátható és hatékony erőforrás-elosztásra van szükség.

4.10. A részvételen alapuló költségvetés-tervezés végrehajtása során alapvető fontosságú, hogy a civil társadalmi szervezetek kollektív bölcsességére támaszkodjunk. Ezek a csoportok azáltal, hogy alaposan ismerik a társadalmi szükségleteket, segíthetnek egyensúlyt teremteni a rövid távú igények és a hosszú távú beruházások között. Az EGSZB elősegítheti a különböző érdekelt felek közötti párbeszédet, biztosítva, hogy a részvételi folyamatban sokféle nézőpont és a szakértelem széles skálája érvényesüljön. E folyamatoknak a részt vevő szervezetek hozzászólásaival gazdagított rendszeres értékelése rendkívül fontos ahhoz, hogy azok egyre jobban működjenek és hatékonyak maradjanak.

Kelt Brüsszelben, 2024. október 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Oliver RÖPKE